

לעילוי נשמת

אאמו"ר הגאון רבי דב בן רבי זלמן זללה"ה

נלב"ע כב שבט תשפ"ד

אמי מורתי הצדקנית מרת שיינא בת רבי ישראל שלום ע"ה

נלב"ע יד סיון תשע"א

פרשת מקץ ר"ח טבת חנוכה תשפ"ו
שנה ט"ו

גליון תאר"ך - 621

דברי ישר

לקוטים, מוסרים ופרפראות בפשט ובדרש
 בפרשת השבוע ובעניניא דיומא

בהוצאת מכון דברי ישר

מאמרי ישר - חנוכה

ההידור של החשמונאים במסירות נפש

חידש דין "מהדרין מן המהדרין" בנר חנוכה

שנינו במס' שבת תנו רבנן מצות חנוכה נר איש וביתו נר אחד בכל לילה לאיש ולכל בני הבית, והמהדרין נר לכל אחד והמהדרין אחר המצוות מדליקין כל אחד ואחד מבני הבית נר אחד בכל לילה, והמהדרין מן המהדרין ב"ש אומרים יום ראשון מדליק שמונה מכאן ואילך פוחת והולך וב"ה אומרים יום ראשון מדליק אחת מכאן ואילך מוסיף והולך.

המשגיח רבי אייזיק שר זצ"ל בלקט שיחות מוסר אומר כי יש לבאר מדוע קבעו בעצם תקנת הדלקת נר חנוכה דינים מיוחדים למהדרין, ודינים למהדרין מן המהדרין, מה שלא מצינו כדוגמתו במצוות אחרות. ונראה אומר המשגיח, כי באמת עיקר הנס של חנוכה כך הוה באופן של הידורים, וההידור שהיה כאן, הוא הידור בקיום מסירות נפש על קדושת ד' והישועה הגדולה באה ע"י אותם מהדרין.

שהרי לפי שורת הדין, לא היו החסידים הכהנים מחויבים לצאת ממקום מחבואם ולהיות נהרגים על קידוש ד', כענין שמצינו בחז"ל שה"ש רבה ז"ל דבשעה שהעמיד נבוכדנצר צלם הפריש מכל אומה ואומה שלשה בני אדם וכן מישראל הפריש שלשה והם חנניה מישאל ועזריה.

עמדו [חמו"ע] ומיחו על עצמן ולא עבדו עבודה זרה.

הלכו להם אצל דניאל, אמרו לו: רבינו דניאל נ"י העמיד צלם והפריש אותנו מכל ישראל, מה אתה אומר לנו נסגוד לו או לא? אמר להם הנה הנביא לפניכם לכו אצלו.

הלכו להם מיד אצל יחזקאל הנביא ושאלו אותו כפי ששאלו את דניאל, אמר להם כבר מקובל אני מישעיה רבי חב"י כמַעַט רָגַע עַד יַעֲבֹר זָעַם יִשְׁעִיה כו', ועל כן עליהם להטמין עצמם עד תעבור הגזירה.

אלא שחנניה מישאל ועזריה אמרו לפני הנביא כי רצונם למסור את נפשם ולקדש את ד' ברבים, למען יראו כל העמים שישראל אינם משתחווים לצלם. עי"ש כל הענין.

וכפי הנהגה זו של חבי מעט עד יעבור זעם היה גם לחשמונאים לנהוג ולעשות להחבא במערות ולעבוד שם את ד' יתברך בהחבא ובסתור עד שוך חמת הגזירה, כי הלא ידוע ידעו הכהנים בית חשמונאי שאותם יוונים רשעים גבורים וחזקים המה מהם, ובודאי כאשר יצאו נגדם יפלו לפנייהם ויהרגו, והם לא ידעו כי עתיד הקב"ה לעשות להם לעשות להם נס ולעמוד לימינם בתתו את אויביהם תחתיהם "רבים ביד מעטים וגבורים ביד חלשים", ואף על פי כן יצאו להלחם בחיילי אימפרית יון, כי היה אדיר חפצם של הכהנים לנהוג לפני משורת הדין ולהיות מכלל מהדרין מן המהדרין במצוה רבה זו דקידוש שם שמים, מתוך נכונות שלימה לעלות על רצון מזבחו יתברך בעד קיום מצוותיו כדרך שנהגו חנניה מישאל ועזריה בהפילם את עצמם לתוך כבשן האש.

וכיון שתפסו בית חשמונאי אומנות מהדרין מן המהדרין בידם ונהגו מדת חסידות לפני משורת הדין, לפיכך עשה עמהם הקב"ה נסים ונפלאות לפני משורת הטבע ומסר את הרשעים בידיהם, ונוכחו לדעת שהקב"ה עושה נסים וישועות ע"י חסידים הנוהגים במידת הידור במצוות, דהיינו הרחבת קיום כל המצוות בכל הצדדים והתנאים שראוי וש אפשר כפי אשר ינהג בן האוהב את אביו שכאשר יגלה אביו דעתו גילוי מעט בדבר שהוא חפץ כבר ירבה הבן בדבר ההוא ובמעשה ההוא כל מה שיוכל. כמבואר בארוכה

במסילת ישרים פי"ח בביאור מדת החסידות.

וכיון שנעשה הנס מכח הידור במצוות, לפיכך קבעו חכמים שבאותו הדור את הלכות ימים אלו של פרסומי ההוא ניסא, בקביעת דינים מיוחדים למהדרין ולמהדרין מן המהדרין למען תהיה הנהגת אותם חסידים שבכהונה דבית חשמונאי לאות ולמופת להנהגת כל יחיד מן העם בקיום מצוות ד' לעשותם בהידור רב לפני משורת הדין. ע"כ.

וכבימים ההם בזמן הזה, אך שבאותם הימים אלו שלא נלחמו ביוונים ובחרו להחבא ולהסתתר, לא נלחמו או זלזלו בחשמונאים שהסכימו למסור נפשם.

לא שולחים אחים לרגל

פָּלְנוּ בְּנֵי אִישׁ אֶחָד נַחְנוּ בְּנֵי

אֲנַחְנוּ לֹא הָיוּ עֹבְדֵי מְרָגְלִים מב, יא

רבותינו הראשונים תמהים מה תשובה משיבים לו שאינם מרגלים בכך שהם אחים.

רבינו חיים פלטיאל מיישב כי המשלח מרגלים שולח אנשים שאינם מכירים זה לזה ולא שולח אחים.

ובדעת זקנים בשם הרב מאיר מלחמ"ה מיישב [כעין רח"פ אך בלשון מעט שונה] כי המשלח מרגלים שולח אנשים שאינם מכירים זה לזה ולא שולח אחים.

כנים

כנים אֲנַחְנוּ

רש"י ורד"ק מפרשים **כנים** - אמיתיים.

רבי אברהם אבן עזרא מפרש **כנים** - נאמנים.

הנצי"ב בהעמק דבר מפרש **כנים** - מבוססים, כי מי שיש לו אחוזה בארץ ואשה ובנים נקרא **כני**, היינו שהוא מיוסד במקומו.

וכך אמרו - הנה אנחנו כנים ביסוד נחלה, אשה ובנים ואין דרך לאיש כזה להיות מרגל ונודד בארץ, שזה העסק אינו אלא באנשים ריקים שבגפם יוצאים ובאים ואין להם דבר למושכם לשבת בית.

ואחר כך מצאתי כדברי הנצי"ב **בתוס' השלם** אות ה' שפירשו **כנים** - על מכונו יושבים.

המקור לתוכן הויכוח של האחים ויוסף

נַחְנוּ מב, יא

רבותינו ז"ל במדרש רבה צא ו אמרו כי א. בהכנס בני יעקב במצרים בתוך הבאים נכנסו בעשרה פתחי שערים בעיר כל אחד בפתח אחד מפני העין. ב. והובאו פתקין משוערי העיר מכל באי שערי העיר ובכל פתקא של כל שער ושער מצא יוסף שם אחד מאחיו בו. ג. ויצו לסגור כל אוצרות התבואה רק אחד ובו הוא עצמו משביר לכל עם הארץ למען לא יבצר מהם עת מצא לפניו. ד. ובמשך שלשת ימים לא בא מהם לפני יוסף אפילו אחד. ה. אז שלח לבקשם וימצאום בשוק של זונות.

וכשבאו לפניו הנקיש בגביע ואמר: אני רואה שמרגלים אתם, אמרו לו כך צונו אבינו אל תכנסו בשער אחד.

אמר להם בשוק של זונות מה טיבכם, אמרו לו אבידה אבדה לנו. [לכאורה מדברי המדרש משמע שעדיין לא הודו לו על המכירה].

אמר להם אני רואה בגביע ששנים מכם החריבו כרך גדול של שכס ואחר כך מכרתם אחיכם לערבי אחד. מיד נזדעזעו ואמרו שָׁנִים עָשָׂר עֹבְדֵי אֲחִים אֲנַחְנוּ בְּנֵי אִישׁ אֶחָד בְּאֶרֶץ כְּנָעַן [ומלשון המדרש משמע כי גם כעת לא הודו על המכירה].

אמר להם - והשנים היכן הם, אמרו לו וְהָאֶחָד אֵינָנוּ, הִקְטַן אֶת אֲבִינוּ הַיּוֹם, אמר להם הביאו אחיכם וכו'. [וכאן לכאורה כבר הודו לו שמכרו].

האלשיך הקד' ביקש ומצא רמז ומקור במסורה של לשון הכתובים, לתוכן הויכוח כמו שספרו לנו רז"ל.

יש בתורה ובמגילת איכה חמש פעמים שמוזכר **נַחְנוּ**. א. פָּלְנוּ בְּנֵי אִישׁ אֶחָד נַחְנוּ. ב. וְנַחְנוּ מָה כִּי תִלְיֵנוּ עָלֵינוּ שְׁמוֹת טו, ז. ג. וְנַחְנוּ מָה לֹא עָלֵינוּ תִלְנִיתִיכֶם. שם שם, ח. ד. נַחְנוּ נַעֲבֹר חֲלוּצִים במדבר לב, לב. ה. נַחְנוּ פִּשְׁעֵנוּ וּמָרִינוּ איכה ג, מב. במסורה זו נסדרו כל טענות ויכוחים.

על מה שאמרו פָּלְנוּ בְּנֵי אִישׁ אֶחָד נַחְנוּ ולכן - וְנַחְנוּ מָה כִּי תִלְיֵנוּ עָלֵינוּ, אל תבוא עלינו בתלונות אלא אבינו שציוונו כך.

השיב יוסף גם הגם שנניח בנה שנוגע אלינו שלא הייתם מרגלים, למה חטאתם לה' ללכת בשוק של זונות?

אומר להם יוסף מה שעשיתי עיקר שהחשדתי אתכם כמרגלים, לא עלינו [יוסף ועבדיו] תלונתכם - כי אם על ה' שחטאתם לה' ללכת בשוק של זונות וזה אמור בנַחְנוּ מָה לֹא עָלֵינוּ [יוסף ועבדיו] תִלְנִיתִיכֶם כי אם על ה' שחטאתם לו.

אז השיבו ואמרו נַחְנוּ נַעֲבֹר חֲלוּצִים לבקש את אחינו הודו לו שהלכו לחפש את יוסף כי נַחְנוּ פִּשְׁעֵנוּ וּמָרִינוּ בו כדברך שנמכר לערבי אחד, ועל כן באנו לשוק זה כי היה יפה מראה.

מפני החשד

וַיִּשְׁתְּנוּ וַיִּשְׁכְּרוּ עֲמוֹ מג, לד

רש"י הביא את דברי **המדרש** וַיִּשְׁכְּרוּ עֲמוֹ - ומיום שמכרוהו לא שתו יין ולא הוא שתה יין ואותו היום שתו.

שואל **המהר"ל בגור אריה** מדוע כעת הם כן שתו, הרי עדיין אינם יודעים שהוא יוסף ודוחק לומר כי מפני כבוד המלכות של יוסף עשו זה, אם כן צריך אתה לומר כי לא שתו יין אפילו עם איש נכבד עד היום, ועוד - כי יותר כבוד היה להם כשיאמרו מתאבלים אנחנו על אחינו ואין אנו שונים יין.

ויש לתרץ כי היו מתמיהים מה היה יוסף רוצה - שהוא שר וחשוב, אתמול החזיק אותנו כמרגלים - ועכשיו שותה עמנו?

אלא עדיין אנחנו בעינינו מרגלים, ולפיכך הוא רוצה לשתות עמנו יין, כי נכנס יין יצא סוד עירובין סה, ויתפוס אותו בדבור אחר, כך הוא כוונתו.

ואמרו הם - אם לא נשתה, יאמר לך אין אתם רוצים לשתות שיראים אתם כי תגלו סוד שלכם, אדרבא - נשתה עמו יין ונשכר ולא ישמע מאתנו שום דבר ונצא מהחשד שלו, לפיכך שתו עמו ונשתכרו עמו.

דברי ישרים

גליון תע"ב 472

פרשת השבוע לצעירי העאן

לזכות הרב עקיבא בן אלישבע אסתר לרפואתו השלמה בתושחי

בהוצאת מכון דברי יוסף

פרשת מקץ - ראש חדש טבת - חנוכה תשפ"ו

חוזרים בנני יעקב עצובים
ודואגים לאביהם, ובדרך הם מגלים
שפספס הושב להם, והם חשים
שמשביבם נרקמת עליה קשה,
וכאשר יעקב שומע את הדברים הוא
מצטער מאד, אבל אינו מוכן לשלח
אתם את בננימין.

לאחר שהרעב הכביד, מסכים
יעקב בליט ברירה לשלח את בננימין

כשיהודה ערב להשיבו אל אביו.

כאשר הם מגיעים למצרים, הם זוכים לכבוד מלכים,
ולסעד על שלחנו של יוסף, יש אומרים שהסעודה
הזאת היתה ביום הראשון של חנוכה.

אך בסיום הפרשה נראה שפאת צרותיהם עדיין לא
תמה, לאחר שאכלו ושתו הורה יוסף למלאות את בליהם
במזון ולהחזיר להם את כסף, ועוד דבר אחד בקש
יוסף מהממונה על ביתו, 'קח את הגביע שלי ושים
אותו בתיקו של בננימין הקטן' כמובן בלי שישים לב
לדבר.

אחד עשר האחים יוצאים עם אור הבקר לדרך,
ועוד לפני שהם הספיקו להתרחק מהעיר, השיגם
המזנה על בית יוסף המאשימם בגנבת הגביע, שכמובן
נמצא בתיקו של בננימין.

המזנה דורש שבננימין יענש ויחפף לעבד, האחים
כמובן, אינם מסכימים לכך בגלל הערבות שיהודה ערב,
והם חוזרים ליוסף ויהודה מציע ליוסף לשחרר את בננימין
ובתמורה לכך, יהודה יהיה לו לעבד, יוסף לא מסכים,
ודורש רק את בננימין, וכעת נמתין בסבלנות עד לשבת
הבאה לראות כיצד תפתחו הדברים.

ברב השנים קוראים את פרשת מקץ בשבת חנוכה, יש
טעמים רבים שנתנו לקשר בין הפרשה לחנוכה, אחד מהם
שהחשמונאים כלל לא לחמו ומלחמתם נעשתה על ידי
השם יתברך לבדו בכבודו ובעצמו, בזכות הבטחון שבטחו
החשמונאים בהשם ואף לא פעלו דבר בעצמם.
אין בפרשת מקץ כדי להזכיר לנו במי באמת צריך
לבטח, בהשם ולא חס ושלום בבשר ודם, והשנתיים
הנוספות של יוסף בבור מוכיחים זאת בברור.

השנה בנוסף על חנוכה יחול בשבת קדש ראש חדש
טבת, ויציאו לקריאת התורה שלושה ספרי תורה, הראשון
יקראו ששה קרואים בפרשת מקץ, בספר השני יקראו
לעולה השביעי במוסף שבת וראש חדש ובספר השלישי
יפסיר בקרבן היום הששי מקרבנות הנשיאים ויפסירו
בהפטרה הנקראת "נרות זכריה" המבשרת את הגאולה
העתידה שתהיה על ידי השם יתברך וללא שום התערבות
והשתדלות של בני אדם.

הפעם הבאה על פי סדר הלוח ישחול שבת חנוכה
וראש חדש יהיה בעוד ארבע עשרה שנים בשנת ת"ת.

שבת שלוו, חדש טוב ומברך וחנוכה שמחה.

במה בפרשה

תמצית דברי הפרשה
בשילוב פירושים ודרושים

ילדים יקרים וחביבים!

פרשת השבוע נפתחת בחלומותיו
של פרעה אשר מבין שאינם חלומות
הכל ומשמעותם חשובה מאד, חכמי
פרעה "שוכרים את הראש" בנסיון
למצוא פתרון אשר יתקבל על לב
פרעה שגשמתו כמעט פורחת ממנו
והוא כמעט מת מתוך דאגת אי
פתרון החלום.

פרעה חולם את החלום בראש השנה, שנתים אחרי
ששר המשקים משתחרר מכלאו ומשאיר את יוסף הצדיק
בבור בלי להזכירו אל המלך בבקשתו של יוסף.

כאשר רואה שר המשקים את מצבו הקמור של
המלך, הוא מזכיר את חטאיו ואת הענש שהוא קבל
להיות בבית הסהר, ומספר למלך על הנער העבד העברי
שאינו לו משפחה וחברה, הנמצא בבית הסהר, ומשום מה,
אפילו שהוא כזה משפל, בכל זאת הוא יודע לפתור
חלומות, ולכן כדאי שהוא יבוא לפתור את החלום ואחר
כך יחזירו אותו לבית הסהר שימשיך לרצות שם את
עונשו.

יוסף הצדיק מורץ מן הבור, אך לא כפי שחשבו
שרי פרעה, יוסף מתגלה בחקמתו העצומה ובידיעותיו
האלוקיות, ובנוסף לפתרון החלום שמתקבל על לבו של
פרעה, מציע גם יוסף את הדרכים כיצד להתמודד עם
הבשורה הטובה של שנות השבע והבשורה הרעה של
שנות הרעב העתידות לבוא על מצרים והעולם.

נקרא בפרשה על הכבוד הגדול לו זוכה יוסף בעקבות
כך, אשר ברגע אחד הופך להיות מעבד של שר
הטבחים - למשנה למלך ומושל בכל מצרים במשך
שמונים שנה!

יוסף הצדיק מבין בחקמתו שהקדוש ברוך הוא
מסובב את הדברים כדי שחלומותיו יתקיימו, והוא
ממתין בסבלנות לבוא אחיו למצרים.

כאשר חולפות שבע שנות השבע, בהם אסף יוסף
תבואה מכל מצרים ואיחסנם במחסנים באפן שהתבואה
תשמר, מתחילות שנות הרעב לבוא, ותוך תקופה קצרה,
נשכחות שנות השבע, והרעב משתלט על העולם, ורק
במקום אחד אין רעב - במצרים, והכל בזכות חקמתו
של יוסף.

יעקב אבינו שולח עשרה מבניו למצרים כדי

לקנות אכל ומזון, האחים יורדים למצרים בשבליהם
מתקבלת החלטה לנצל את ההזדמנות ולחפש את יוסף
במצרים ולהשיבו אל אביו, והם נכנסים למצרים
בפתחים שונים כדי שלא תשלט בהם עין הרע, וכאשר הם
באים לפני יוסף הוא מכירם אבל הם לא מכירים אותו,
ומעליל עליהם שהם מרגלים, אשר נדרשים להוכיח את
חפותם על ידי שיביאו את אחיהם הקטן - בננימין
למצרים, ואחרי שארם שלשה ימים, מציע יוסף
ששמעון ישאר במצרים והאחרים יחזרו לכנען להביא
את בננימין, ולאחר שאסר את שמעון לעיניהם, הוא
משחרר אותם לביתם, לא לפני שהוא מורה להעמיס
לתוך בליהם מזון רב, וגם את כסףם בחזרה.

מִנְחָה לְשִׁלְחוֹ שִׁבְתָּ

עֲדָסוֹן מִהַמְלָחָה - הַחֲשֻמוֹנָאִים לֹא לְחֻמוֹ כָּלֵל

רַבֵּנוּ הָרוֹקַח מְבִיא מִדְּרָשִׁים הַמְתָּאִים אֶת הַצִּוִּיתוֹת שֶׁהֵיוּ לָהֶם וּבִצִּירָהּ הֵם נִצְלוּ מֵהֶם.

בְּתַחֲלָה כְּשֶׁהִתְחִילוּ הַגְּזֵרוֹת הָיוּ יִשְׂרָאֵל מִצָּפִים אוֹלֵי יְבוּאוֹ לַעֲזֹרָתָם הַפָּרִסִים אוֹיְבֵי הַיִּנּוּנִים, אָבָל חֲשֻמוֹנָאִי אָמַר לְמַתְתִּיהוּ כִּהְיוֹן גְּדוֹל שְׁאִסּוֹר לַצָּפוֹת לַעֲזֹרָת בְּשׂוֹר וְנָדָם, אֲלָא אַךְ וְרַק לְבָטֵחַ בַּהֶשֶׁם, מִיָּד יֵצֵאוּ מִתְתִּיהוּ וְשִׁלְשֵׁת בְּנָיו וְחֲשֻמוֹנָאִי וְשִׁבְעַת בְּנָיו, סָךְ הַכֹּל שְׁנַיִם עָשָׂר אִישׁ (רַשִּׁי בְּפֶרֶשֶׁת וְזֹאת הַכִּבְרָה מִזֵּנָה שְׁלֹשָׁה עָשָׂר) כִּנְגֵד שְׁנַיִם עָשָׂר שְׁבָטֵי יִהּ, וְהַחֲלוּ לְהִלָּחֵם בַּיּוֹנִים, וּבְגִלָּל שְׁבָטָהּ בַּהֶשֶׁם, עָמַד לָהֶם בְּעֵת צָרָתָם. רַבִּים הָיוּ הַיִּנּוּנִים, וּמַעֲשִׂים, סָךְ הַכֹּל שְׁנַיִם עָשָׂר אִישׁ, הָיוּ הַחֲשֻמוֹנָאִים.

הִגִּיעַ גִּסְסָלָגָס הָרָשָׁע לְהִלָּחֵם נֶגְדָם וְהָיוּ אֹתוֹ שְׁמוֹנִים אֲלָף גִּיטוֹת, וְלִפְנֵי שִׁפְתָּח בְּמִלְחָמָה הוּא חִרָף וְגִדָף אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְהַחֲשֻמוֹנָאִים שֶׁנִּשְׁאַרוּ דְּבוּקִים בּוֹ וְלֹא הִתְיַנּוּ, וְכָךְ אָמַר הָרָשָׁע: שׁוּטִים! אֲתֵם חוֹשְׁבִים שֶׁשְׁנַיִם עָשָׂר אִישׁ יַעֲשׂוּ מִלְחָמָה עִם חֵיל שְׂאִין לוֹ שְׁעוּרִי,

וְכֵאן הִתְחִיל לְחַרֵּף אֶת אֶל־לֹקֵי יִשְׂרָאֵל וְהַסְבִּיר אֵיךְ אֵין סִבּוּי שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יִלָּחֵם בּוֹ, וְלִכֵּן הוּא בְּטוּחַ שִׁינְצָחָ אֶת מַעַט הַחֲשֻמוֹנָאִים שֶׁעָמְדוּ מוֹלֵוּ לְהִלָּחֵם.

הַחֲשֻמוֹנָאִים שֶׁשָּׁמְעוּ אֶת דְּבָרָיו הֶאֱמִינּוּ פָתָחוּ בְּתַפְלָה לְבוֹרָא הָעוֹלָם וּבִקְשׁוּ מִמֶּנּוּ רַחֲמִים וְתֵלוּ רַק בּוֹ אֶת בְּטָחוֹנָם.

שָׁמַע הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת תַּפְלָתָם וּבִאוּתָהּ שָׁעָה תַּפְסֵה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת שְׁבָעִים הַמַּלְאָכִים שְׂרֵי הָאֲמוֹת וְרָצַע אוֹתָם בְּמַרְצֵעַ שֶׁל אֵשׁ, וְאָמַר לָהֶם כָּל אֶחָד מֵכֶם יִתְפָּס אֶת הַחֲזִילִים שֶׁשִּׁיכִים לְאֶמֶת הַשָּׁר (הַצָּבָא שֶׁל גִּסְסָלָגָס הָיָה מְרַכֵּב מַעֲמִים שׁוֹנִים שֶׁהִתְלַקְטוּ אֵלָיו בְּשִׁכְיֵי חֶבֶד וּמִתְנַדְּבִים), וְהִזְהִיר אוֹתָם שֶׁאֵם אֶחָד יִמְלֹט, הַשָּׁר יִהְיֶה בְּמִקְוָמוֹ.

מֵאוּתוֹ רָגַע, כָּל חֵיל שֶׁהָיָה יוֹרָה חֵץ, הָיָה הַשָּׁר שֶׁל הָאֶמָּה שֶׁלוֹ לֹקַח אֶת הַחֵץ וְנוֹעֵץ אוֹתוֹ בְּלֵב הַחֵץ שִׁיכָה אוֹתוֹ.

וְהָיוּ הַחֲשֻמוֹנָאִים רוֹאִים אֶת הַנְּסִים הַלָּלוּ וְלֹא נִלְחָמוּ כְּלוֹם כִּי בָטָחוּ בַּהֶשֶׁם שִׁלְחָם לָהֶם.

אֲחֵרֵי שִׁסְיָמוּ הַיִּנּוּנִים לְהִרְגֵּי אֶת עַצְמָם, הָיוּ גּוֹפּוֹתֵיהֶם מִנְחִים זֶה עַל זֶה, וְלֹא יָכְלוּ לִקְחַת מֵהֶם אֶת הַשָּׁלָל. שִׁלַּח הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת מַלְאָכֵי הַשָּׁרָת שֶׁהֵם יִפְרְקוּ אֶת הַשָּׁלָל מֵהַחֲזִילִים וְהַכְּנִיסוּ אֶת כָּל הַשָּׁלָל לְבֵיתֵי הַחֲשֻמוֹנָאִים.

וְכָל זֹאת נַעֲשֶׂה בְּלִי שֶׁהַחֲשֻמוֹנָאִים עָשׂוּ אֵף לֹא פָעִלָה אַחַת בְּמִלְחָמָה, חוּץ מִלְבָּטֵחַ בַּהֶשֶׁם בְּכָל לָבָם.

זֶה מַה שֶׁאֲנַחְנוּ אוֹמְרִים וּמוֹכִירִים רַבָּת אֶת רִיבָם. קִבְּעוּ חֲכָמִים שֶׁבִּאוּתוֹ הַדּוֹר אֶת הַיָּמִים הָאֵלּוּ לְהוֹדוֹת וּלְהִלָּל וּלְהַתְחַזֵּק בְּאֶמּוּנַת הַשֵּׁם וְלְבָטֵחַ בּוֹ וְרַק בּוֹ, בְּלִי שׁוֹם מִחֲשָׁבָה שֶׁיֵּשׁ בְּיָדֵינוּ לַעֲשׂוֹת כְּמוֹ שֶׁמִּסְלָפֵי הַתּוֹרָה אוֹהָבִים לוֹמַר "הַשְׁתַּדְּלוּת".

שָׁמַעְתִּי לְהַסְבִּיר מִפְּנֵי מַה הַחֲכָמִים שֶׁבִּאוּתוֹ הַדּוֹר קִבְּעוּ לַצִּנּוֹן אֶת הַנְּסִים בְּהִדְלָקַת נֵר חֲנֻכָּה לְזָכַר נֶס פֶּךָ הַשְּׁמֶן וְלֹא צִיָּנוּ בְּדַרְכֵיכֶם אַחֲרֹת?

כִּי עַל שָׂאֵר נִסֵּי הַמִּלְחָמָה יֵשׁ סִבּוּי שְׁמִיּוּשָׁהּ וְיִטְעָה לוֹמַר כִּי נַעֲשֶׂה הֵנָּס בְּשִׁתּוּף "כּוֹחַ וְעֶצֶם יָדִי", אָבָל נֶס פֶּךָ הַשְּׁמֶן זֶהוּ דִּבְרַי שְׂאִין אֲדָם יָכוֹל לְחַשֵּׁב שֶׁזֶה נַעֲשֶׂה בְּכּוֹחוֹ וְעֶצֶם יָדוֹ, אֲלָא זֶה רַק נֶס.

לִכֵּן תִּקְנוּ לְזָכַר הֵנָּס בְּזֶה לְלַמְדָנוּ וּלְהַזְכִּיר לָנוּ כִּי כָּל נִצְחוֹנָם שֶׁל הַחֲשֻמוֹנָאִים הָיָה נֶס, בְּדִיוֹק כְּמוֹ נֶס פֶּךָ הַשְּׁמֶן.

בְּפֶרֶשֶׁי הַתַּפְלָה לְרַבִּי אֶלְעָזָר מִגְּרִמְיָזָא הַמְכֻנָּה בְּשֵׁם רַבֵּנוּ הָרוֹקַח, מְבָאֵר אֶת תַּפְלַת עַל הַנְּסִים הַנֶּאֱמָרָת בְּתַפְלַת לְחַשׁ ב' מוֹדִי' וּבְכִרְכַּת הַמּוֹזוֹן ב' נוֹדָה לך' בִּימֵי הַחֲנֻכָּה, וּמִפְּרִט אֶת הַגְּזֵרוֹת וְהַנְּסִים שֶׁהָיוּ מִנֵּת חֶלְקָם שֶׁל בְּנֵי אוֹתוֹ הַדּוֹר שֶׁהַחֲשֻמוֹנָאִים בְּמִסִּירוֹת נֶפֶשָׁם הִצִּילוּ בְּמִלְחָמָתָם, וּבִזְכוּתָם לֹא נִשְׁתַּכַּחַת תּוֹרָה מֵאֲתָנּוּ עַד הַיּוֹם הַזֶּה, וְכָל הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת שֶׁיֵּשׁ לָנוּ הַיּוֹם, זֶה בִּזְכוּת מִלְחָמָתָם בַּיִּנּוּנִים וּבַמִּתְיַנּוּנִים.

בְּתַחֲלַת עַל הַנְּסִים מְזִכִּירִים כִּי עָקַר כּוֹנֵנָתָם שֶׁל הַיִּנּוּנִים וְהַמִּתְיַנּוּנִים וּמִסִּרְתָּ כָּל גְּזֵרוֹתֵיהֶם הִנֵּה "לְהַשְׁכִּיחַם תּוֹרָתְךָ". הַדָּבָר הָרִאשׁוֹן שֶׁהֵם גָּזְרוּ, הִנֵּה שְׁלֹא יַעֲסֻקוּ בְּתּוֹרָה כָּלֵל.

הֵם הִמְשִׁיכוּ וְגָזְרוּ עוֹד גְּזֵרוֹת שֶׁמִּסִּרְתָּם הִיא "לְהַשְׁכִּיחַם מִחֻשֵׁי רִצּוֹנָךְ", לִכֵּן הֵם גָּזְרוּ עַל הַיְּהוּדִים חֲמֵשׁ גְּזֵרוֹת שֶׁל עֲבֻרוֹת שֶׁאֵם עוֹבְרִים אוֹתָם חֲנֻכִּים מִיָּתָה בִּידֵי אָדָם אוֹ כֶּרֶת בִּידֵי שְׁמַיִם.

גָּזְרוּ שֶׁיַּעֲבֹדוּ עֲבוּדָה זָרָה, וְכִדִּי לֹאבֹד אֶת זְכוּתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, צוּוּ עֲלֵיהֶם לְכַתֵּב עַל קָרָן הַשָּׁר שְׂאִין לָהֶם חֶלֶק בְּאֶל־לֹקֵי יִשְׂרָאֵל, כִּדִּי לְהַזְכִּיר אֶת חֲטָא הַעֲגָל שֶׁיִּקְטָרַג עַל הַיְּהוּדִים.

הַיְּהוּדִים לֹא אָבוּ לַעֲשׂוֹת זֹאת וּמִכְרוּ אֶת שְׁנִירֵיהֶם כִּדִּי שְׁלֹא יַצְטָרְכוּ לְכַתֵּב זֹאת.

הַגְּזֵרָה הַשְּׁנִיָּה, שְׁלֹא יִשְׁמְרוּ עַל טְהֻרַת וּקְדֻשַׁת הַבֵּית, וְנַעֲשֶׂה לָהֶם נֶס וּבִתּוֹךְ הַבֵּית שֶׁל הַיְּהוּדִים נִבְרָא מְקוֹה מִים חַיִּים.

הַגְּזֵרָה הַשְּׁלִישִׁית, שְׁלֹא לְמוֹל אֶת הַבָּנִים. הַגְּזֵרָה הָרְבִיעִית, לְחַלָּל שְׁבָתוֹת.

הַגְּזֵרָה הַחֲמִישִׁית, כָּל כְּלָה תִּצְטָרַךְ לְהִתְחַתֵּן עִם הַמֶּלֶךְ לִפְנֵי חֲתֻנָּתָה עִם הַחֵתָן שְׁלָהּ.

חוּץ מִחֲמֵשׁ גְּזֵרוֹת אֵלּוּ, הוֹסִיפוּ עוֹד חֲמֵשׁ גְּזֵרוֹת שֶׁהֵם בְּאִסּוֹר 'לֹא תַעֲשֶׂה'.

הַגְּזֵרָה הָרִאשׁוֹנָה, שֶׁיֹּאכְלוּ אֶת בֶּשֶׂר הַבְּהֵמָה הַשְּׂמֵאָה 'דְּבַר-אֲחֵר'.

הַגְּזֵרָה הַשְּׁנִיָּה, שְׁלֹא יִדְלִיקוּ אֶת הַמִּנְחוֹה בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ. הַגְּזֵרָה הַשְּׁלִישִׁית, שְׁלֹא יַעֲשׂוּ סִכּוֹת.

הַגְּזֵרָה הָרְבִיעִית, שְׁלֹא יִכְתְּבוּ כְּתוּבָה לְכָלֵה בְּחֻתְנָתָהּ. וְיִחַד עִם הָאִסּוֹר לְלַמֵּד תּוֹרָה, הִצְעֵנוּ לְחֲמֵשׁ גְּזֵרוֹת נּוֹסְפוֹת.

מִסְפַּר הַגְּזֵרוֹת הָעֲקָרִיּוֹת הָיָה עָשָׂר, חֲמֵשׁ עֲבֻרוֹת שֶׁהָעוֹבֵר עֲלֵיהֶם חֲטָא מִיָּתָה וְחֲמֵשׁ עֲבֻרוֹת שֶׁהָעוֹבֵר עֲלֵיהֶם עֹבֵר עַל אִסּוּרֵי לֹא תַעֲשֶׂה.

כִּנְגֵד זֶה תִּקְנוּ בְּאֶמִירַת עַל הַנְּסִים, לְהוֹדוֹת בְּכֻמָּה צוּרוֹת וּבְכָל צוּרָה יֵשׁ חֲמִשָּׁה דְּבָרִים.

א. עַל הַנְּסִים. ב. וְעַל הַפְּרָקָן. ג. וְעַל הַגְּבוּרוֹת. ד. וְעַל הַתְּשׁוּעוֹת. ה. וְעַל הַמִּלְחָמוֹת.

א. עָמַדְתָּ לָהֶם בְּעֵת צָרָתָם. ב. רַבָּת אֶת רִיבָם. ג. דָּגַת אֶת דִּינָם. ד. נִקְמַת אֶת נִקְמָתָם. ה. מִסִּרְתָּ גְּבוּרִים.

א. גְּבוּרִים בְּיַד חֲלָשִׁים. ב. רַבִּים בְּיַד מַעֲשִׂים. ג. טִמְאִים בְּיַד טְהוּרִים. ד. רָשָׁעִים בְּיַד צַדִּיקִים. ה. זָדִים בְּיַד עוֹסְקֵי תּוֹרָתְךָ.

א. וְאַחֵר כֶּךָ בָּאוּ בְּנִיךָ. ב. וּפְנוּ אֶת הַיִּכְלָךְ. ג. וְטָהְרוּ אֶת מִקְדָּשְׁךָ. ד. וְהִדְלִיקוּ נֵרוֹת בְּחִצְרוֹת קִדְשְׁךָ. ה. וְקִבְּעוּ שְׁמוֹנֵת יָמֵי חֲנֻכָּה.